

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XLVII. De causis à Restitutione excusantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

cat contra iustitiam, & primus creditor poterit ex eâ ubicumque extiterit solutionem accipere, quia pignus & hypotheca est onus reale, cohærens rei, quocumque devenerit. 12. Debitor sciens se non esse solvendo peccat contra iustitiam, si donationes vel legata, ex quibusolvere possit, acceptare nolit, multò magis si res suas alteri donet, mutud det vel aliter alienet cum præjudicio creditorum, quia facit se voluntariè impotentem ad hoc, ad quod ex iustitia obligatur. *Molin. Bonac. Sanch. Lugo d. 20. nu. 137. Hann. t. 2. n. 497.* donatio tamen vel alienatio est valida, quia est suorum Dominus, ideoque qui bonâ fide accepit, licitè retinere potest, quod *Molina. Nav. Castrop. Less. dub. 19.* etiam extendunt ad eum, qui malâ fide seu conscius impotentiz acceptavit, nisi induxerit ut daret, quia tunc ajunt non causat debitoris impotentiam, sed eam ex justâ causâ propriâ utilitatis permittit. Econtrâ *Rebell. Vasq. dub. 3. Lugo n. 113.* probabiliùs dicunt, eum teneri ad restitutionem, non quidem ex re acceptâ,

quia factus est rei Dominus, sed ex injusta acceptione, quia acceptando inquit contractum creditoribus damnosum; ergo non tantum permittit, sed positivè concurret ad alterius damnum, & quidem non per actionem indifferentem, sed necessariò cum damno creditoris conjunctam, idque non pro avertendo damno proprio, sed pro lucro; sicut ergo nemo dicit licere ob lucrum furi accommodare scalam, vel eum juvare ad exurendas ædes alienas, sic nec licebit rem à debitore impotente acceptare cum damno creditorum; & ideo pro tali casu creditoribus in foro externo conceditur actio rescissoria. *L. 1. L. si debitor L. ult. ff. que in fraudem,* quâ intra annum ab habitâ facti notitiâ possint petere rescissionem contractus in illorum fraudem initi, ita ut res debitori restitui debeat etiam non recepto pretio, nisi pretium adhuc existat vel in quantum debitor ex eo factus est ditior, hæc tamen actio non datur contra tertium, ad quem res bonâ fide translata est. *Leges cit.*

CASUS XLVII.

De causis à restitutione excusantibus

Curtius multa debet, ex variis tamen causis potest se à restitutione excusatum. 1. Quia si restituat, ipse vel uxor erit in periculo desperationis, furtorum aut extrema necessitatis vel in-

famia, quamvis creditor sit in necessitate pari. 2. Cogetur statum suum dimittere, parcins vivere, vel omnia quæ habet restituere. 3. Quia restituere non potest sine gravi damno aut lucro cessante, licet æquale vel minus

etiam

etiam patiatur creditor. 4. Quia putas se solutionem ex justa causa differre, arguit se liberum à compensatione damni vel lucri cessantis creditori. 5. Quia creditor debitum remisit putans eum non esse solvendo, vel saltem credit aut dubitat, an remisit, eò quòd publicè ob furtum fuerit punitus. 6. Quia creditori aliquid donavit immemor debiti vel simulavit se donare, cum tamen daret animo solvendi. 7. Quia solvit creditoris creditori. 8. Vel impetravit compositionem Papalem. 9. 10. 11. Quia cessit foro jurans se nihil occultasse, cum tamen occultaverit & ex post acquisierit. 12. Et quamvis posset in saculo manens satisfacere, tamen religionem sua secum portans ingreditur. 13. Pretexens quòd sit in periculo seductionis. 14. 15. Quòd debita sint incerta. 16. Vel ex promissione gratuita. 17. Et dubitet an in saculo notabile quid lucrari possit. 18. 19. Vel saltem diu deberet manere in saculo. 20. Professus proprio labore, donatione, legato & è fructibus beneficii multa acquirat, & tamen nec ipse, 21. Nec Monasteriū quidquam creditoribus solvit.

Varia sunt causæ de quibus dubitari potest, an sufficiant ad justè differendam vel planè omittendam solutionem, ut 1. Impotentia. 2. Remissio creditoris. 3. Compensatio, de qua satis dixi *Cas. 32. n. 7.* 4. Præscriptio, de qua *V. Cas. 23.* 5. Interitus rei apud bajulum vel confessorium, de quo *Cas. 47. n. 23.* 6. Incertitudo debiti de qua *Cas. 3. n. 18.* 7. Donatio facta creditori vel solutio facta creditoris credi-

tori 8. Cessio fori. 9. Compositio Papalis. 10. Ingressus in religionem. His examinatis clarebit resolutio casus. Igitur

QUÆR. I. Qualiter à restitutione excuset impotentia?

32. Impotentia alia est physica, quando quis nec in re nec in spe habet, unde restituere possit; impotentia moralis est, quando quis absolutè quidem potest satisfacere, sed non nisi cum animæ, corporis, famæ, libertatis, justis statibus aut bonorum temporalium jacturâ secundum sequentes explicationes.

1. Probabile periculum animæ est justa causa differendi & omittendi solutionem quamdiu periculum durat, ut si debitor ob restitutionem esset lapsurus in desperationem, filii ob inopiam in furta vel latrocinia, uxor vel filia prostituenda. *Scot. in 4. dist. 15. q. 2. Rebell. Nav. Bonac. Les. l. 2. c. 16. dub. 1. Ratio est,* quia creditor non potest esse rationabiliter invitatus, ut debitor pro salute animæ suæ aut suorum tanquã bono longè eminentiori restitutionem temporalium differat.

2. Excusat periculum vitæ, seu necessitas extrema, quando scilicet debitor factâ restitutione ex defectu alimenti vel medicinæ ordinariæ esset moriturus. *Ratio est,* quia pro avertenda necessitate extrema licet aliena surripere, ergo multò magis retinere seu solutionem differre, nisi creditor ante debitorem in similem necessitatem jam incidit, vel incisurus sit, nisi debitum restituatur; tunc enim debi-

tor titulo iustitiæ & charitatis præfer-
ridebet ; si verò creditor simul cum
debitore existat in necessitate extre-
mâ, potest rem creditoris licitè retine-
re, quia tunc melior est conditio possi-
dentis. *V. Cas. 32. n. 1. ubi n. 6.* etiam
dixi, ad quid teneatur qui rem alie-
nam apud se depositam, furto abla-
tam aut mutuo acceptam in extrema
necessitate consumpsit.

3. Excusat *jactura libertatis vel fa-
mæ*, ut si restituere non possis, nisi te
ipsum vendendo vel dando suspicio-
nem gravis & occulti criminis ; si ta-
men restitutio absq; infamia fieri pos-
set per tertium, v. g. Confessarium ;
aut si res ipsa non posset sine nota
restitui, posset verò ejus pretium, ad
hoc foret obligatio : deinde infamia
debet esse notabilis, hinc homo de
furto jam infamatus tenetur restituere,
etiamsi de novo veniat in suspi-
cionem furti, quia illud aliquale infa-
miæ augmentum, non est tantum, ut
innocens propterea re magni mo-
menti privati debeat.

2. 4. Excusat *jactura status justis & ho-
nestis*, ut si homo nobilis pro facienda
restitutione deberet omnia bona sua
vendere, famulos, arma, equos &c. di-
mittere, civis primarius exercere ar-
tem mechanicam, artifex vendere
artis suæ instrumenta & mendicare ;
talis potest solutionem differre, vel
per partes solvere, etiamsi sit debitor
ex delicto. *Scot. Gab. Ang. Palud. Ban-
nes. Salon. Azor p. 3. l. 4. c. 39. Sylvius
2. 2. q. 62. a. 8. Ratio est*, quia creditor
tunc non potest esse rationabiliter in-

vitus, cum debitor sit verè in gravi
necessitate, & mutatio statûs plerum-
que conjuncta est cum gravi dedeco-
re & infamia debitoris, filiorum, ac
familix. *Dixi 1. jactura status* ; nam
aliqualis ejus diminutio non excusat,
sic debitor omnium consensu ut sol-
vere possit, tenetur parcius vivere, de
splendore apparatus, convivorum,
equorum, famulorum, ludorum &c.
remittere ; quia hæc non sunt ad sta-
tum simpliciter necessaria, sed solum
ad ejus splendorem & pompam, &
hæc diminuere non tam est necessita-
tis quam modestiæ ; unde versantur in
pessimo statu, nec absolvi possunt, qui
debitis gravati nihil de splendore &
luxu remittunt, & quod pejus est, ne-
quidem detuper se in confessionali
accusant. *Dixi 2. jactura status justis*, ut
si satrapa vel prætor ad solvenda de-
bita vel occultas rapinas cogeretur
officium suum justè acquisitum ven-
dere, si verò status sit injustus, con-
sistens v. g. in sola opulentia per furta,
fraudes, usuras acquisitâ ; non est du-
bium quin ipse & ejus hæredes tene-
antur hæc omnia cum jactura statûs,
ad quem nullum jus habent, aut usq;
ad mendicitatem in qua antè fuerant
restituere, nisi forsan excusat pericu-
lum gravissimæ infamiæ, carceris vel
pœnæ publicæ. *S. Anton. Scot. Henric.
Nav. Less. Tamb. Laym. c. 2. n. 2. Bonac.
d. 1. q. ult. p. 1. idem est*, si amissio statûs
vel damnum, quod ex restitutione ti-
metur, consistat in sola carentia rei,
quam quis restituere debet, tunc enim
non dimittet statum suum, sed relin-
quet

quet alienum. *DD. cit. Lugo. d. 11. n. 7. Sylvius sup.*

3. §. Si debitor ex restitutione pateretur damnum notabiliter majus, quam pateretur creditor ex dilatione solutionis, justè solutionem differre potest, etiam si sit debitor ex delicto, modò damnum minus quod creditor patitur paratus sit refarcire; idem est si creditor nullum pateretur damnum, debitor verò ex dilatione posset facere ingens lucrum. *Ratio utriusque est, quia creditor tunc quoad dilationem solutionis non potest esse rationabiliter invitatus &c. Si debitor & creditor sint in æquali necessitate gravi, vel in periculo æqualis damni, melior est conditio creditoris & res restitui debet, sive sit debitor ex delicto, sive ex contractu. Scot. Nav. Salmant. t. 13. de rest. c. 1. Laym. sup. Metzger t. 12. d. 35. a. 1. n. 5. Dicast. d. 10. n. 30. Ratio est, quia creditor habet jus ad solutionem, ergo in pari casu præferri debet.*

4. 6. Præcipua hîc difficultas est, utrum ille, qui ob gravem suam necessitatem vel periculum notabilis detrimenti justè solutionem differt, teneatur creditori ultra rem debitam solvere damnum lucri cessantis? Respondent plurimi cum *Rebel. Les. Lugo d. 21. n. 16. Croix l. 3. p. 2. n. 252.* obligari debitorem ex delicto, quia injusta acceptio quæ præcessit est causa illius damni: *Diana p. 11. t. 2. R. 14.* requirit, ut damnum illud sit prævitum, aliàs enim non est voluntarium & non tam prima acceptio quam justa dilatio est causa istius damni; econtrà si non sit

debitor ex delicto, dicunt non obligari ad damnum ex justa dilatione creditori secutum, putantque aliqui id esse certum, sed immeritò; nam valdè probabile, & mihi probabilius est, quòd etiam debitor ex contractu vel re acceptà, si pro sua necessitate vel damno avertendo differat restitutionem, teneatur creditori vel Domino rei compensare lucrum & damnum ex dilatione emergens, *Nav. l. 4. c. 4. n. 56. Rebel. l. 2. q. 17. s. 4. Sylvius a. 8. concl. 3. Molin. to. 3. d. 754. n. 3. Laym. n. 2. Metzger. n. 8. Dicast. n. 75. Ratio est, quia creditor non tenetur in dilationem istam consentire, nisi ex charitate, quantum opus est pro avertendo actuali damno vel gravi necessitate proximi; sed ad hoc opus non est, ut in dilationem consentiat gratis absque onere refarciendi damnum, quod in ejus gratiam patitur: si enim in extrema necessitate non teneatur proximo, qui est solvendo vel alibi habet, concedere rem meam gratis absque onere restituendi, ut cum communissima dixi *Cas. 17. n. 6.* & certum esse dicit ipse *Lugo d. 16. n. 170.* ergo multo minus pro avertendo damno vel necessitate gravi: & certè iniqua esset conditio creditoris, inquit *Laym. l. c.* si debitor v.g. mutuarius vellet in suum commodum vel ad præcavendum majus damnum suum solutionem differre, non recipiendo in se onus refarciendi damnum minus, quod obinde creditor patitur, & huc inclinatur *Lugo d. 18. n. 93.* citans *Les.* quamvis enim creditor in tali necessitate non possit esse*

rationabiliter invitus, quod debitor retineat & utatur pecuniâ sibi debitâ, meritò tamen est invitus ut utatur non compensando damnum sibi obveniens; sicut si ad salvandam vitam tuam indigeas equo meo, non possum esse invitus quoad ejus usum, teneris tamen si sis solvendo refundere damnum, quod equus vel ego inde passus sum, ut fatentur omnes.

QUÆR. II. Qualiter excusat remissio creditoris.

1. *Excusat liberè facta ab eo, qui remittere potest.* dicitur 1. *liberè facta*, quia si fiat ex dolo, vi, vel injusto metu v. g. quia debitor se finxit pauperiorem vel plura damna passum, quàm est, aut simulavit debitum esse incertum, cum tamen sit certum, vel alia falsa allegavit, aut remittatur pars ne amittatur totum, vel solutio injustè differatur, tunc remissio est nulla manetque debitor obligatus ad compensandum damnum: res certissimæ veritatis sed iniquissimæ praxeos: si quis prudenter credit Dominum nolle sibi debitum restitui vel liberaliter donaturum, si rogaretur, non tenetur restituere. *Gomez 10. 3. t. 5. n. 1. Molin. d. 68. n. 3. Dicast. n. 113. Metzg. a. 5. n. 1. Ratio est*, quia tunc adest voluntas Domini prudenter præsumpta, unde infert *Lugo. n. 53.* furta filiorum, servorum, aliorumque sæpe à restitutione excusari, eò quod pater vel herus, si rogaretur, restitutionem libenter remitteret, et si super facto multum fuerit indignatus &c. si ex post resicias, Dominum reverà fuisse invitum, teneris

restituere re non tamen damnum ex dilatione solutionis securum, quia dilatio non fuit culpabilis: in dubio, an Dominus esset debitum remissurus, restituendum est, vel petenda remissio, quia obligatio solvendi possidet, à quâ per remissionem dubiam non liberaris. *Sed quid*, si debitor ob furta vel damna causata morte plectatur, an hoc ipso illi ejusque hæredibus censetur remissa restituendi obligatio. *2.* Nequaquam, si res furtivæ adhuc existant, vel ejus hæredes exinde facti sint ditiores, aut summa restituenda sit valde gravis, vel denique Domini ob ignorantiam aut aliud impedimentum restitutionem petere non possint; tunc enim præsumi non possunt restitutionem remittere. *Sanch. Lest. V. usq. Molin. d. 84.* aliud est de damnis secutis ex homicidio; nam homicidâ ad instantiam partis condemnato si hæredes defuncti non petant restitutionem damnorum, cum facile possint, censentur eam remittere. *Scot. in 4. dist. 15. q. 3. Salon. 2. 2. q. 62. a. 1. Molin. n. 8.*

QUÆR. III. An excusetur, qui immemor debiti aliquid donavit creditori?

1. *Affirmant Diana, Rebellus, Cardenas apud Croix n. 452.* qui consentit, si donans ita comparatus fuit, ut non dedisset gratis, si fuisset memor debiti; tunc enim adfuit voluntas interpretativa extinguendi debitum, quæ videtur sufficere; sicut qui ex justitia tenetur orare Horas, si oravit ex devotione, satisfecisse censetur, quia

quia præsumitur priùs voluisse satisfacere obligationi iustitiæ, quàm meræ devotioni; sed rectius contradicunt *Salas, Lopez, Sanch. Lef. l. 2. c. 37. n. 11. Laym. l. 3. r. 2. c. 12. n. 9. Ratio est*, quia legi certæ non satisfacit per solutionem solum probabilem & incertam, ut ostendit *Cas. 5. à n. 18.* & immemor debiti simpliciter voluit dare gratis, contra quam voluntatem expressam non prævalet voluntas interpretativa, alias vix ulla valeret donatio, quia facilè adest causa, quam si scivisset donator non dedisset: nec tenet paritas de recitatione Horarum, nam obligatio solvendi debitum descendit ex propria hominis voluntate, ideoque debitor facere potest, ut præstita gratis materiâ debitâ perseveret obligatio; e contra obligatio recitandi Horas non est immediatè ex electione hominis, sed ex præcepto Ecclesiæ, adeoq; homo facere non potest ut præstita materiâ præceptâ maneat obligatio; idq; patet à posteriori, quia præcepto Horarum satisfacit, etiam si quis eas recitet cum animo non satisfaciendi præcepto sed repetendi, ut habet *communis*; certum autem est non satisfieri debito iustitiæ, si scienter aliquid detur cum expresso animo non satisfaciendi, sed donandi gratis. *V. Cas. 6. n. 19.* unde patet te non liberari à debito iustitiæ, si Cajo creditori vel ejus filio procurasti officium nisi consentiat, minùs si procurasti beneficium Ecclesiasticum, quia hoc tanquam quid spirituale erga temporale compensari non potest.

R. D. Jansen Pars I.

R. II. Si exterius quis simulet se dare gratis, internè autem velit extinguere debitum iustitiæ, satisfacit, ut fatentur omnes: sed quid, si prævideat intuitu donationis sibi aliquid redonandum? *R.* Id acceptari vel retineri non posse, quia datur ex errore & intuitu gratuita donationis, quæ tamen gratuita non est; excipe nisi fortè nec redonatio declinari, nec restitutio ob suspicionem criminis aliâ viâ (quod rarum est) fieri non posset.

QUÆR. IV. An excuset solutio facta creditoris creditori? *R. Affirm.* si debitum sit ejusdem rationis, nec alius creditor sit præferendus, aut si debitum tale sit ut creditor creditoris potuerit uti compensatione, *Sylv. V. solutio Medin. q. 3. Molina t. 3. d. 473. Rebel. Dicast. Croix n. 453.* quod *Lugo n. 146.* etiam dicit locum habere in foro externo; *Ratio est*, quia solvendo tuo creditori acquiro jus, quod ille habet contra te; sed hoc jus est æquale cum illo jure quod contra me habes, ut suppono, ergo illa jura mutuò extinguuntur & compensantur.

QUÆR. V. Qualiter excuset compositio cum Papa? *R.* Compositio papalis est actus, quo Papa majorem partem debiti remittit, ut minor pars ad usum pium impendatur; debita autem quæ Papa remittit vel sunt incerta, vel sunt debita ex lege Ecclesiastica, in qua dispensare potest Papa, ut sunt præsentia vel redditus Ecclesiastici à Canonico non præsentem vel non residente percepti; posse autem Papam ejusmodi compositionem

N n con

concedere, docent *Molin. Lest. Dian. Lugo d. 21. à n. 91.* quos si lubet, vide. Apud nos Germanos in usu non est.

9. QUÆR. VI. Quid circa cessionem fori? *g.* 1. Cessio fori, quâ quis omnia bona sua cedit & relinquit inter creditores dividenda, non excusat in conscientia, quominus redeunte meliori fortunâ reliquum solvere teneatur, *communis DD. Ratio est*, quia hoc privilegium fundatur in impotentia debitoris, cessante ergo impotentia cessat ejus effectus seu excusatio à restitutione; per consequens si debitor honesto labore meliorem statum acquirere possit, ad hoc tenetur & compelli potest; qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media ordinaria & necessaria. 2. Cedens foro nisi sit debitor ex delicto, aut sua dilapidando se in istas angustias conjecerit [huic enim non favere leges docent *Molin. Laym. Sylvius l. c. Metzger. a. 2. n. 3.*] duo in jure habet privilegia, primum ut liberetur à carcere & vexa creditorum, secundum ut de bonis ex post acquisitis non possit conveniri nisi in quantum commodè solvere potest. *l. 4. 5. 6. ff. de ces. bon. §. ult. inf. de act. iisdem privilegiis*, etsi foro non cedant, gaudent clerici debitis gravati *c. Odoardus de solut.* & personæ qui sibi mutuo alimenta debent, ut pater adversus liberos, liberi adversus patrem. *l. 16. §. 17. ff. de re jud.* item maritus adversus uxorem repetentem dotem *l. 17. cit.* Patronus adversus libertum, socius adversus socium; item milites armata militiæ conveniri non possunt ultra quod salvâ suâ condi-

tionem præstare possunt, *l. 6. §. 18. eod.* mulieres quoque honestè viventes incarcerari non possunt, per *Amb. hodie Cod. de cust. reor.* quod privilegium *Hann. tr. 2. c. 4. cont. 2. cum communi DD.* extendit ad personas nobiles, illustres, Doctores & Professores, ex *l. medicos 6. c. de prof. 3.* Cedens bonis in conscientia occultare & sibi reservare potest necessaria alimenta, quibus ipse, uxor & filii ejus secundum statum suum parè & honestè vivant, idè possunt uxor & liberi mortuo patre debitis gravato, quia his ex bonis paternis jure naturæ debetur honesta sustentatio, & mendicitas seu mutatio status incurrenda est causa justa differendi solutionem, ideoque similes debitores in judicio interrogatos jurare posse se nihil occultasse, ex *Dian. Tamb. docet Sporer n. 98.* subintelligendo nihil non debitum ipsis ex jure naturæ.

11. QUÆR. VII. Qualiter excuset ingressus in religionem? *g.* 1. Certum est peccare mortaliter, qui cum sit solvendo, religionem ingreditur non solutis creditoribus, neque factâ sufficiente dispositione ad solvendum; quia obligatio justitiæ prævalet operibus consilii, atque ingredi religionem est opus consilii, & obligatio solvendi est ex justitia, ergo. Secuta tamen professio spectato jure naturæ est valida, quia valida est traditio personæ nemini debita, sed persona quæ per professionem religioni traditur, in se non est debita, sed tantum ejus bona, ergo. Dixi: *spectato jure naturæ*; nam Sixt. V. A. 1587. debitores super vires ære alieno gravatos recipi gravissimè pro-

hibuit eosq; ad professionē inhabiles reddidit, quā inhabilitatē relicta prohibitionē ex post tulit Clem. VIII. quā tamen prohibitio non ligat Moniales, ut in alio motu proprio delaravit ipse Sixt. V. teste *Lugo d. 21. n. 87.* neq; eos qui non ingenti sed modico ære alieno gravantur, neq; eos qui etiam in sæculo manentes satisfacere non possent, aut qui absq; culpā suā debitis gravantur, etsi spem habeant aliquando solvendi; sed prohibentur soli *decoctores*, ut loquitur decretū, *qui post dilapidatam rem familiarem & contractā vim æris alieni culpabiliter pronunc facti sunt impotentes, & manentes in sæculo solvere possent, Sanch. Lugo n. 89. Dicast. n. 140. Salmant. t. 13. c. 1. p. 19. §. 2. Ratio est, quia decretū hoc*

13. utpotē pœnale strictè est interpretandū. *R. 2.* Certum est debitore obligati ad differendū ingressum, si intra breve tempus spem habeat ex toto vel ex magna parte solvendi; qui enim tenetur ad finē, tenetur ad media non nimis difficilia, quale est ad breve tēpus differre ingressū, per breve autē tempus communitè DD. intelligunt duos aut tres annos, attentā debiti quantitate & majori vel minori spe intra illud tempus notabile quid lucrandi: si tamen ex dilatione immineret grave damnum spirituale, v. g. impedimentū perpetuum ad religionē, aut periculū proximū peccati, statim ingredi posset; si enim debitor existens in periculo incontinentiæ uxore ducere possit & si ex hoc prævideat se futurum impotentē ad solvenda debita, ut faten-

tur omnes, multo magis ad vitandum peccatum poterit eligere religionem.

R. 3. Certum est, quod bonum illud, quod debitor ex ingressu in religionē sperat, debeat præponderare damno, quod ex ingressu patiūtur creditores; hinc si vellet ingredi religionem laxā in qua exiguus fructus sperandus, aut ingredi vellet ob commodū aut motivum temporale, non posset id facere cum præjudicio creditorū. *Lugo n. 70. R. 4.* Certum est, debitore religionem statim amplecti posse, si debita sint incerta, in usus pios eroganda, quia nihil magis pium quàm se & sua Deo in religione dicare, *Arrag. Sā. Sanch.* sed quid si ab alio accepisti bona incertā, ejus nomine in usus pios expendēda, quæ tu iniquè consumpsisti? *R.* Si es pauper adhuc potes tibi applicare & satis piè impendūtur in ordine ad hoc ut pollis religiosus fieri. *Lugo n. 64. R. 5.* Debitor absq; mora religionem ingredi potest, si debitum sit ex liberali promissione etiam juratā ad hoc vel illud donandū aut faciendū, nisi intra breve tempus absq; gravi incommodo id præstari possit, quia in liberali promisso tacitè imbibitur conditio: nisi ad religionem cum præstatione promissi impossibilem transiero. *Suar. Dicast. n. 134. Salmant. t. 23. c. 1. p. 18. R. 6.* Certum est, debitore statim religionem ingredi posse, si nulla spes sit, quod manens in sæculo futurus sit solvendo; quia tunc creditores nihil sperare habent, etiam si à religione abstineat; per consequens ingressus iis præjudicare non potest;

Na 2 si

18. si spes solvendi sit dubia, tenetur debitor ingressum aliquamdiu differre & probare, an dilatio proficit. *R. 7.* Præcipua hinc difficultas est, utrum debitor licite religionem ingredi possit, cedendo bona sua creditoribus, si spes sit, quod multo vel toto tempore manens in sæculo integre solvere possit, negant *Medina. Nav. Valent. Molin. Suar. Laym. l. 3. t. 2. c. 12. Sporer n. 100.* sed probabilius affirmant *S. Th. 2. 2. q. 189. S. Ant. Cajet. Lopetz. Less. Dian. Sanch. sup. n. 17. Lugo n. 65. Haun. t. 2. c. 4. Dicast. d. 10. n. 129. Metzger. a. 3. n. 4.* Ratio est 1. debitor non tenetur solvere cum ingenti difficultate & detrimento in bonis altioris ordinis, quia tunc censetur moraliter impotens, atque in calu posito debitor pateretur ingentem difficultatem in bonis altioris ordinis, jacturam scilicet propriæ libertatis ad eligendum statum perfectiorem & commodorum spiritualium inde resultantium, ergo. Unde patet, quod hinc non tantum agatur de lucro cessante, ut malè supponunt adversi, sed etiam de actuali damno seu jacturâ libertatis & juris eligendi statum perfectiorem. 2. Ipsa persona debitoris, ut argumentatur *D. Thom.* non est in se & ratione sui debita, sed tantum intuitu bonorum, ergo si cedat bonis in favorem creditorum satisfacit potestque liberè de sua persona disponere amplectendo statum religiosum. 3. Debita vel sunt ex contractu, vel ex delicto; si ex contractu, pendunt ab intentione

contrahentium, atque intentio contrahentium non fuit se obligare cum jacturâ libertatis eligendi religionem, sed potius cum tacitâ conditione, nisi statum perfectiorem cum solutione debiti impossibilem elegero, ut patet in contractu oneroso sponsalium, ergo: si ex delicto, adhuc non tenetur cum longè majori damno seu jacturâ libertatis & juris eligendi statum religiosum, sicut non tenetur cum jactura famæ. 4. Vocatio ad statum religiosum negligi non potest absq; periculo salutis, sed periculum salutis est causa excusans à solutione, ergo. 5. Conjugatus non tenetur abstinere à generatione prolium, etiam si ex hoc fiat impotens solvere, ergo nec caelebs ab electione status religiosi: quæ rationes non tantum tenent de debito reali, sed etiam de personali, ut si ad decem annos locasti operam tuam pictori, sutori &c. adhuc licite religionem ingredi potes nisi specialiter huic juri resignasses, nec teneris ad damna alteri inde emergentia, sed sufficit reddere pretium conductionis, quod fortè accepisti: hæcenus de jure naturæ, quid sit de jure positivo, dixi sup.

19. *Obijciunt* 1. Propter opus consilii non est omittendum opus præceptum, sed amplecti statum religiosum est opus consilii & solvere debitum est jure naturæ præceptum, ergo. 2. eligens statum religiosum liberè & absq; necessitate facit se impotentem ad præstandum id, quod præstare ex jure naturæ debet. 3. Filius non potest

ingredi religionem, si in saeculo manens possit subvenire inopiae parentum, imò ingressus regredi potest, si parentibus aliter succurri non possit; quia obligatio iis succurrendi est de jure naturae; atque etiam de jure naturae est obligatio solvendi debita, ergo. 4. Non sunt facienda mala ut eveniant bona, nec propter lucrum spirituale licet alteri inferre damnum temporale, aliàs enim ad habendum meritum eleemosynae liceret pecunias ex justitia alteri debitas dare pauperibus, atque hinc inferretur creditoribus damnum propter bonum spirituale religionis, ergo. 5. Non est licitum surripere aliena ad lucrum spirituale, v.g. pro habenda dote ad ingressum in religionem, ergo nec licitum est non solvere, quia non solvere est continuata surreptio. 6. Non est licitum se addicere servitio pauperum in hospitali, si per hoc impediantur à solvendis debitis, ergo nec ingredi religionem. 7. Qui sub spe matrimonii defloravit virginem, non potest ingredi religionem, quia hic ingressus cederet in damnum defloratae; sed ingressus debitoris etiam cedit in damnum creditorum, ergo. 8. Servus non potest ingredi religionem invito Domino, nec maritus post consummatum matrimonium invitae conjugae, ergo nec debitor invitae creditoribus. *re. Ad 1. dist. min.* Solvere debita est jure naturae praecipuum absolute *N.* sub conditione si absque majori damno in bonis al-

tioris ordinis fieri possit *C. ad 2. N. supp.* Quòd hoc casu ex jure naturae sit obligatio solvendi. *Ad 3.* Vinculum pietatis utpote fundatum in ipsa naturali origine est longè arctius quam obligatio justitiae, ut patet à posteriori; nam necessitas alendi parentes excusat ab obligatione solvendi debitum justitiae. *Ad 4. N. min.* Per ingressum in religionem creditoribus positivè non inferretur damnum, sed tantum permittitur ad avertendum majus damnum proprium in bonis altioris ordinis. *Ad 5. N. C.* Non solvere tunc ad summum censetur idem quod surripere, quando quis absque graviore incommodo solvere potest, quod hic non est. *Ad 6. N. C.* Quia utilitas hujus servitii facile per alia pia opera imò per ipsum laborem pro solvendis debitis compensari potest, non ita utilitas & securitas religionis. *Ad 7. N. C.* Deflorator se obligavit ad tradendam ipsam personam suam ad matrimonium, & per obtentam sub spe matrimonii copulam tacitè renunciavit statui religioso, & damnificator tenetur restituere in illo genere in quo laesit, sed deflorator laesit virginem in libertate nubendi, ergo & ipse meritò privatur libertate eligendi alium statum; e contra debitor non obligavit immediatè suam personam, neque renunciavit statui perfectiori, neque alium laesit in libertate statum eligendi, ergo. *Ad 8. N. C.* Servus seu mancipium secundum suam personam est sub

N° 3

jure

jure & proprietate Domini, at non persona debitoris sub jure creditoris: maritus consummando matrimonium renunciavit libertati & privilegio transeundi ad religionem, non item debitor. 8. Debitor jam professus non deobligatur debito, sed tenetur adhuc solvere quantum potest ab amicis petendo gratis, exercendo cum licentia Superiorum operas statum & personam non dedecentes, vel acceptando beneficium, munera &c. *Molin. Nav. Lugo, Laym. n. 7.* Ratio est, quia status religiosus non aliter excusat à restitutione nisi in quantum est incompatibilis cum solutione, sed non est incompatibilis ut restitutio fiat modo dicto, ergo. Non tamen tenetur egredi aut miseri sæcularibus, hæc enim sunt media extraordinaria & Religiosum indecentia. At nunquid Superior tenetur licentiam operandi dare, sicut Religiosus tenetur

eam petere. 9. *Negative*, quia Superior nec ex contractu nec ex delicto est creditoribus obligatus, quia ut suppono debitorem bonâ fide recepit, & ex traditione Religiosi habet jus fortius in subditum ejusque operas: si negetur licentia, subditus est liber. 9. Monasterium, si debitorem malâ fide suscepit sciens illum intra breve tempus in sæculo potuisse & debuisse satisfacere, debet ejus debita solvere etiam ex rebus Monasterii, quia tunc est causa quod injustè damnificentur creditores; si bonâ fide eum suscepit, adhuc tenetur ex iis quæ Monasterio intuitu Religiosi ex donatione, legato vel hæreditate obvenerunt, deductis tamen expensis. *Sanch. l. 7. c. 31. Lugo. num. 79.* Ratio est, quia ea bona transferunt ad Monasterium cum eo onere, quo ea habuisset Religiosus, si mansisset sui juris.

21.

EX